

POSTANOWIENIE

Dnia 8 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Iwona Koper

w sprawie z powództwa J. Z.

przeciwko U. [...] w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 8 kwietnia 2016 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 14 października 2015 r., sygn. akt VI ACa [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 14 października 2015 r. odrzucił skargę kasacyjną powoda ze względu na brak uiszczenia w stosownym terminie należnej opłaty sądowej.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że postanowieniem z dnia 10 września 2015 r. pozwany został zwolniony od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej ponad kwotę 1.000 zł oraz oddalił wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w pozostałym zakresie. Nadto wskazał, że powód reprezentowany był przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego wobec czego - stosownie do brzmienia art. 112 ust. 3 u.k.s.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 7, poz. 45) - realizacja obowiązku fiskalnego związanego z wniesieniem skargi kasacyjnej powinna nastąpić w terminie tygodnia, licząc do dnia doręczenia postanowienia w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych. Pozwany nie uiścił należnej opłaty sądowej w terminie wyznaczonym przez art. 112 ust. 3 u.k.s.c. Tym samym wniesiona skarga kasacyjna, jako nieopłacona, podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Powyższe postanowienie zostało w całości zaskarżone zażaleniem przez powoda, który wniósł o jego uchylenie. Powód zarzucił, że zastało ono wydane z naruszeniem art. 130² k.p.c. W jego ocenie, nieopłacona skarga kasacyjna wniesiona przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 234, poz. 1571) podlega odrzuceniu jedynie w razie niewykonania zarządzenia wzywającego do uiszczenia należnej opłaty sądowej (art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 130 § 1 k.p.c.). W konsekwencji niewydanie stosownego zarządzenia wzywającego powoda do uiszczenia należnej opłaty sądowej od wniesionej skargi kasacyjnej wykluczało jej odrzucenie jako nieopłaconej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 130² § 1 k.p.c., pismo wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, które nie zostało należycie opłacone, przewodniczący zwraca bez wezwania o uiszczenie opłaty, jeżeli pismo podlega opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu. Do 1 lipca 2009 r., tj. dnia wejścia w życie ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 234, poz. 1571) art. 130² § 3 k.p.c. stanowił

również, iż sąd odrzuci bez wezwania o uiszczenie opłaty pismo wniesione przez adwokata, stanowiące m.in. skargą kasacyjną, jeżeli pismo podlegało opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia. W uchwale - mającej moc zasady prawnej - składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2010 r., II UZP 4/10 (OSNP 2011, nr 3-4, poz. 38) przyjęto, że nieopłacona skarga kasacyjna złożona przez adwokata lub radcę prawnego po wejściu w życie ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 234, poz. 1571) – która uchyliła art. 130² § 3 k.p.c. - podlega odrzuceniu w razie niewykonania zarządzenia wzywającego do opłacenia skargi (art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 130 § 1 k.p.c.). W uzasadnieniu uchwały wyjaśniono, że uchylenie art. 130² § 3 k.p.c. spowodowało zmianę normatywną tego rodzaju, że w razie wniesienia skargi kasacyjnej przez adwokata lub radcę prawnego podlegającej opłacie stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia, odpowiednie zastosowanie znajduje art. 130 § 1 k.p.c., nie zaś art. 130² § 1 i 2 k.p.c. Bez wyraźnej podstawy ustawowej nie można bowiem pogorszyć sytuacji procesowej strony przez odmówienie jej możliwości usunięcia skutków uchybienia polegającego nie na opłaceniu skargi kasacyjnej, poprzez wybiórcze zastosowanie art. 130² § 1 k.p.c. W uchwale tej podkreślono jednak, że odpowiednie stosowanie art. 130 § 1 k.p.c. do skargi kasacyjnej należy rozumieć również w ten sposób, że nie zostaje uchylony obowiązek profesjonalnego pełnomocnika samoobliczenia opłaty w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia. Uchwała ta nie odnosiła się do unormowania zawartego w art. 112 ust. 3 u.k.s.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 45), która weszła w życie z dniem 19 kwietnia 2010 r., a więc dopiero po przekazaniu zagadnienia prawnego rozstrzygniętego w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego postanowieniem tego Sądu, wydanego w składzie trzyosobowym, w dniu 10 lutego 2010 r. i koncentrowało się na rozstrzygnięciu innego zagadnienia, a mianowicie czy wniesienie skargi kasacyjnej po wejściu w życie ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy -

Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 234, poz. 1571) wszczyna nowe postępowanie, czy jest kontynuacją dotychczasowego postępowania, a w konsekwencji, czy ma do niego zastosowanie uchylony z dniem 1 lipca 2009 r. art. 130² § 3 k.p.c., który nakazywał odrzucenie wymienionych w nich środków zaskarżenia i środków odwoławczych nieopłaconych bez wcześniejszego wezwania do ich opłacenia.

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym nie podważa stanowiska wyrażonego w powołanej wyżej uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2010 r., II UZP 4/10. Znalazło ono także odzwierciedlenie w czynnościach Sądu drugiej instancji podjętych w sprawie, skoro po wniesieniu nieopłaconej skargi kasacyjnej przez powoda reprezentowanego przez zawodowego pełnomocnika procesowego został on wezwany - zarządzeniem z dnia 17 sierpnia 2015 r. (k. 187) - do uiszczenia stosownej opłaty od skargi kasacyjnej. Zwrócić jednak należy uwagę na to, że wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2010 r., II UZP 4/10 stanowisko dotyczące odpowiedniego stosowania art. 130 § 1 k.p.c. w razie wniesienia przez profesjonalnego pełnomocnika nienależycie opłaconej skargi kasacyjnej podlegającej opłacie stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia nie obejmuje sytuacji, w której wraz ze środkiem odwoławczym lub środkiem zaskarżenia albo po ich wniesieniu, został zgłoszony wniosek strony dokonującej tej czynności procesowej o zwolnienie jej od kosztów sądowych. W takich przypadkach mają bowiem zastosowanie przepisy szczególne zawarte w art. 112 u.k.s.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. Nr 7, poz. 45). Przepis art. 112 ust. 2 u.k.s.c. potwierdza obowiązek przewodniczącego wezwania strony na podstawie art. 130 § 1 k.p.c. do uiszczenia opłaty od złożonego pisma, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma został prawomocnie oddalony. Jednakże art. 112 ust. 3 u.k.s.c. zawiera regulację szczególną, wyłączającą możliwość wdrożenia postępowania naprawczego określonego w art. 130 § 1 k.p.c. Istota rozwiązania zawartego w art. 112 ust. 3 u.k.s.c. polega na tym, że w sytuacjach objętych zakresem regulacji tego przepisu

czynność doręczenia wskazanego w tym przepisie postanowienia sądu - oddalającego w całości lub w części wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2011 r., III CZ 70/10, z dnia 23 marca 2011 r., V CZ 116/10, z dnia 2 czerwca 2011 r., I CZ 51/11, z dnia 6 lipca 2011 r., I CZ 72/11, z dnia 28 września 2011 r., I CZ 86/11, z dnia 3 lutego 2012 r., I CZ 172/11 oraz z dnia 2 marca 2012 r., II CZ 173/11 - nie publ.) - zastępuje czynność przewodniczącego przewidzianą w art. 130 § 1 w zw. z art. 112 ust. 2 u.k.s.c. (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 16 listopada 2012 r., III CZP 56/12, OSNC 2013, nr 6, poz. 70).

W rozpoznawanej sprawie realizacja obowiązku uiszczenia należnej opłaty sądowej powiązana była ze zgłoszonym przez powoda wnioskiem o zwolnienie go od obowiązku fiskalnego wynikającego z wniesienia skargi kasacyjnej oraz z wydanym na jego podstawie postanowieniem z dnia 10 września 2015 r., w którym to powód został zwolniony od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej ponad kwotę 1.000 zł (k. 201 akt). Oznacza to, że ocena realizacji spoczywających na powodzie obowiązków fiskalnych powinna następować z uwzględnieniem implikacji wynikających z art. 112 ust. 3 u.k.s.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Wobec powyższego Sąd Apelacyjny zasadnie przyjął, iż brak realizacji przez powoda obowiązku fiskalnego w terminie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia o częściowym zwolnieniu go od opłaty od skargi kasacyjnej skutkował koniecznością jej odrzucenia, jako nieopłaconej, na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c., bez konieczności uprzedniego wezwania strony do uiszczenia należnej opłaty sądowej od dokonanej czynności procesowej.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.